

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bieńkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiała, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszel, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołasa , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waślawik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Joanna Rogalska

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ŚWIĘTOKRZYSKIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO JAKO BENEFICJENCI POLITYKI REGIONALNEJ

Streszczenie: Każde z działań realizowanych w ramach programów operacyjnych ma ściśle określonych odbiorców nazywanych beneficjentami. JST jako beneficjenci unijnych funduszy strukturalnych są grupą, do której skierowano znaczną pulę tych środków. Działania podejmowane przez JST sprzyjają poprawie atrakcyjności, konkurencyjności i dostępności regionu świętokrzyskiego. Inwestycje te sprzyjają również poprawie jakości życia mieszkańców tego obszaru. Celem artykułu jest pokazanie świętokrzyskich jednostek samorządu terytorialnego jako beneficjentów pomocy UE na tle pozostałych odbiorców polityki regionalnej oraz wskazanie, jak JST radzą sobie z pozyskiwaniem środków. Analiza została przeprowadzona w oparciu o zrealizowane projekty z dwóch perspektyw finansowych: pełnej 2004-2006 oraz 2007-2013 ze stanem na wrzesień 2011 r.

Słowa kluczowe: gmina, powiat, województwo, fundusze strukturalne, świętokrzyskie.

1. Wstęp

Środki Unii Europejskiej to znaczące źródło finansowania przedsięwzięć w obszarze szeroko rozumianego rozwoju lokalnego i regionalnego. Każde z działań realizowanych w ramach programów operacyjnych ma ściśle określonych odbiorców nazywanych beneficjentami¹. Wyzwaniem dla każdego regionu stała się absorpcja proponowanych form wsparcia, tym bardziej że JST jako beneficjenci unijnych funduszy strukturalnych są tą grupą, do której skierowano znaczną pulę tych środków. Najwięcej mogą pozyskać samorządy lokalne, mniej² – powiatowe i wojewódzkie. Sta-

¹ Beneficjent – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej realizująca projekty z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu – art. 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (DzU 2006, nr 227 poz. 1658 ze zm.).

² Mniej środków skierowanych do powiatów i województw jest skutkiem tego, że wiele z działań realizowanych programów operacyjnych skierowanych do samorządu terytorialnego faktycznie dotyczy inwestycji w obrębie zadań własnych gmin, np. wodociągi, kanalizacja.

nowi to wyraz unijnej zasady subsydiarności, w ramach której wsparcie powinno być realizowane na jak najniższym szczeblu władz, który jest jednocześnie najbardziej świadomy potrzeb i problemów obywateli. Mimo tego to samorząd województwa znajduje się niejako w pozycji uprzywilejowanej, gdyż w systemie wdrażania polityki regionalnej zarządy województw odgrywają rolę szczególną³. Ich rola zwiększa się z każdą kolejną perspektywą finansową.

Świętokrzyski samorząd terytorialny to łącznie 117 jednostek, na które składają się: 102 gminy, 13 powiatów ziemskich, 1 powiat grodzki oraz województwo. Celem artykułu jest pokazanie świętokrzyskich jednostek samorządu terytorialnego na tle pozostałych beneficjentów pomocy UE w regionie świętokrzyskim oraz określenie, jak JST radzą sobie z pozyskiwaniem środków. Analiza została przeprowadzona w oparciu o zrealizowane projekty z dwóch perspektyw finansowych: pełnej 2004-2006 oraz 2007-2013 ze stanem na wrzesień 2011 r.

2. Beneficjenci polityki regionalnej

Polska, ubiegając się o pomoc z unijnych funduszy, w pierwszym okresie programowym zobowiązała się do opracowania szczegółowego planu rozwoju regionalnego. Plan ten był podstawą do rozmów z Komisją Europejską. Efektem tych rozmów było opracowanie 7 sektorowych programów operacyjnych, w ramach których alokowano środki w okresie 2004-2006. Przyjęty przez Polskę jednolity dla całego kraju system programowania, sprawił, iż każdy region miał taką samą⁴ możliwość korzystania z pomocy UE⁵. Kolejny okres programowania objął lata 2007-2013 i przyniósł znaczne zmiany w sposobie rozdzielenia środków. Nastąpiły zmiany w sposobie finansowania polityki regionalnej (dwa z funduszy strukturalnych zostały przesunięte do finansowania polityki rolnej i rybackiej, a do polityki regionalnej włączono Fundusz Spójności). Utworzone programy nie mają charakteru sektorowego, każdy z regionów ma szansę na utworzenie własnego programu operacyjnego dopasowanego do jego potrzeb. Ponadto dla regionów najbiedniejszych utworzono specjalny program, który stanowi dodatkowy element wsparcia, a także ma służyć wzmocnieniu oddziaływania innych programów realizowanych na obszarze Polski Wschodniej.

³ W latach 2004-2006 większość zadań związanych z realizacją programu ZPORR powierzono regionalnej administracji samorządowej (urzędom marszałkowskim) oraz regionalnym oddziałom administracji państwowej (urzędy wojewódzkie). Rozwiązanie to miało charakter przejściowy, gdyż od 2007 r., czyli w następnej perspektywie finansowej, całkowitą odpowiedzialność za przygotowanie i realizację regionalnych programów rozwojowych przeniesiono właśnie na samorządy województw.

⁴ Dotyczy to sposobów wykorzystania środków, nie zaś wielkości udzielonych dotacji.

⁵ J. Rogalska, *Finansowanie rozwoju regionu świętokrzyskiego środkami unijnymi*, [w:] *Analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu*, red. J. Kot, Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Kielce 2007, s. 229-230.

Każde z działań realizowanych w ramach programów operacyjnych ma ściśle określonych odbiorców. Beneficjentów środków unijnych można podzielić na grupy, które mają zastosowanie do obu okresów finansowych. Należą do nich:

1. Jednostki samorządu terytorialnego (JST) – gminy, powiaty i województwa.
2. Sektor budżetowy – zaliczone do niego zostały ministerstwa, urzędy centralne oraz jednostki sektora finansów publicznych⁶ poza jednostkami samorządu terytorialnego, sądami, szkołami wyższymi, instytucjami kultury, zdrowia, NFZ.
3. Przedsiębiorstwa – wyodrębniona prawnie, organizacyjnie i ekonomicznie jednostki prowadzące działalność gospodarczą, których celem jest osiąganie zysku.
4. NGO (*non-governmental organization*) – organizacje pozarządowe⁷, do których zalicza się fundacje, stowarzyszenia, federacje, partie polityczne, organizacje działające na mocy odrębnych przepisów, związki zawodowe, związki pracodawców, organizacje samorządów różnych grup zawodowych (izby gospodarcze, branżowe, cechy, izby rzemieślnicze), kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, instytucje społeczne kościołów i związków zawodowych prowadzące działalność świecką, kluby osiedlowe, grupy wsparcia oraz grupy samopomocy.
5. Rolnicy – osoby fizyczne, które są specjalistami od uprawy ziemi, sadów i ogrodów lub hodowli zwierząt. Ich działalność polega na produkcji płodów rolnych lub hodowli zwierząt użytkowych i sprzedaży oraz dostarczaniu ich na potrzeby branży spożywczej, przemysłowej. Dwa podstawowe działy ich pracy to produkcja roślinna i zwierzęca⁸.
6. Rybacy – osoby fizyczne, które trudnią się rybołówstwem, utrzymując się z połowu ryb i owoców morza.
7. Placówki zdrowia – wyodrębnione organizacyjnie zespoły osób i środków majątkowych utworzone i utrzymywane w celu udzielania świadczeń zdrowotnych⁹, m.in.: szpitale, zakłady opiekuńcze, przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria, pogotowia ratunkowe itp.
8. Organizacje kościelne – osoby prawne i jednostki organizacyjne, działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego, o stosunku państwa do innych kościołów, związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Należą do nich głównie: parafie rzymsko-katolickie, diecezje, bractwa oraz zakony.

⁶ Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (DzU 2009, nr 157, poz. 1240 ze zm.).

⁷ Regulowane przepisami ustaw: z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (DzU 2003, nr 96, poz. 873, ze zm.), z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (DzU 1984, nr 21, poz. 97 ze zm.), oraz z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (DzU 1989, nr 20, poz. 104, ze zm.).

⁸ Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (DzU 1998, nr 7, poz. 25 ze zm.).

⁹ Zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (DzU 1991, nr 91, poz. 408 ze zm.).

9. Instytucje kultury – to sformalizowany system obiektów, urządzeń i organizacji, których funkcjonowanie służy tworzeniu, przechowywaniu, powielaniu i społecznemu upowszechnianiu dóbr kultury¹⁰. Zalicza się tu: filharmonie, muzea, teatry, biblioteki itp.

10. Placówki oświaty – ogół odpowiednio powiązanych ze sobą placówek i instytucji bezpośredniego i pośredniego wychowania, umożliwiających obywatelom zdobywanie ogólnego i zawodowego wykształcenia oraz wszechstronny rozwój osobowości¹¹. Należą do nich: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i policealne oraz szkoły wyższe.

W okresie 2007-2013 nie występuje grupa beneficjentów: rolnicy i rybacy. Jest to efektem tego, że środki przeznaczone dla tych grup zostały wyodrębnione z polityki regionalnej i przesunięte na realizację polityki rolnej i polityki rybackiej.

3. Fundusze strukturalne w regionie świętokrzyskim

Zgodnie z zasadą programowania Polska, aby korzystać z funduszy strukturalnych, została zobowiązana do przygotowania dokumentów programowych, w których zostały zawarte zapisy dotyczące celów przeznaczenia środków wraz z systemem wdrażania, zarządzania i kontroli. Realizacja założonych celów możliwa jest dzięki realizacji programów operacyjnych finansowanych z odpowiednich funduszy strukturalnych. Dla określenia zakresu potencjalnego wsparcia jednostek samorządu terytorialnego kluczowe znaczenie mają zapisy uzupełnień (2004-2006) oraz uszczegółowień (2007-2013) programów operacyjnych. To właśnie w tych dokumentach w sposób szczegółowy dla każdego działania określone są rodzaje projektów kwalifikujących się do współfinansowania oraz kategorie wnioskodawców.

W obu perspektywach finansowych część działań skierowano tylko do JST, ale znaczna część obejmuje poza JST podmioty z sektora budżetowego. Świętokrzyskie JST w badanym okresie skorzystały z wielu programów operacyjnych i przypisanych im działań. I tak w latach 2004-2006 były to cztery programy operacyjne oraz w ich ramach 18 działań, zaś w latach 2007-2013 pięć programów operacyjnych i w ich ramach 30 działań. Łącznie świętokrzyskie JST zrealizowały 845 projektów o wartości 13,34 mld zł, z czego środki UE stanowiły 7,74 mld zł.

W tab. 1 przedstawiono liczbę i wartość projektów zrealizowanych przez poszczególne typy beneficjentów w województwie świętokrzyskim.

Analizując dane tab. 1 w odniesieniu do wszystkich zrealizowanych projektów w regionie, można zauważyć, że w latach 2004-2006 JST zrealizowały niewiele projektów (7,69%). W strukturze beneficjentów w tym okresie pod względem liczby

¹⁰ Zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz U 1991, nr 114, poz. 493 ze zm.).

¹¹ Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (DzU 1991, nr 95, poz. 425 ze zm.).

Tabela 1. Absorpcja funduszy strukturalnych przez poszczególnych beneficjentów województwa świętokrzyskiego w latach 2004-2006 oraz 2007-2013 (stan na wrzesień 2011)

Świętokrzyskie	Liczba projektów	%	Wartość projektów	%	Wkład UE	%
2004-2006						
JST ogółem	302	7,69	645 670 278,14	27,19	422 219 459,31	38,18
• gmina	241	6,14	407 924 117,85	17,18	249 770 317,07	22,59
• powiat	54	1,38	148 269 003,75	6,24	105 880 721,48	9,58
• województwo	7	0,18	89 477 156,54	3,77	66 568 420,76	6,02
Sektor budżetowy	65	1,66	184 226 977,40	7,76	102 081 287,91	9,23
Przedsiębiorstwo	527	13,42	882 432 809,05	37,16	239 772 612,45	21,68
NGO	106	2,70	188 822 347,86	7,95	120 681 253,44	10,91
Rybak	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rolnik	2867	73,03	305 165 112,10	12,85	105 064 361,62	9,50
Placówki zdrowia	22	0,56	37 489 494,31	1,58	26 006 121,85	2,35
Placówki religijne	2	0,05	7 563 552,18	0,32	5 319 220,55	0,48
Placówki kultury	2	0,05	19 722 503,52	0,83	14 031 826,54	1,27
Placówki oświaty	33	0,84	103 717 676,20	4,37	70 589 838,26	6,38
Region ogółem	3926		2 374 810 750,76		1 105 765 981,93	
2007-2013						
JST ogółem	543	21,39	2 944 684 727,00	26,83	1 775 686 269,00	26,78
• gmina	474	18,67	2 125 062 058,00	19,36	1 266 142 300,00	19,10
• powiat	58	2,28	287 306 105,00	2,62	166 321 001,00	2,51
• województwo	11	0,43	532 316 564,00	4,85	343 222 968,00	5,18
Sektor budżetowy	250	9,85	4 376 967 458,59	39,88	2 951 705 116,75	44,52
Przedsiębiorstwo	947	37,30	2 277 642 167,30	20,75	891 445 782,37	13,45
NGO	394	15,52	320 552 092,89	2,92	244 396 396,58	3,69
Placówki zdrowia	38	1,50	301 769 678,00	2,75	200 111 006,00	3,02
Placówki kultury	30	1,18	177 551 651,00	1,62	95 827 336,00	1,45
Placówki religijne	34	1,34	37 019 059,00	0,34	21 249 773,00	0,32
Placówki oświaty	303	11,93	538 899 384,76	4,91	449 646 571,43	6,78
Region ogółem	2539		10 975 086 218,54		6 630 068 251,14	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego¹.

¹ J. Rogalska, *Wpływ funduszy strukturalnych na rozwój regionalny na przykładzie Polski Wschodniej*, rozprawa doktorska, napisana pod kier. prof. dr. hab. Jerzego Sikorskiego, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Białymstoku, materiał niepublikowany.

projektów wyróżniali się rolnicy (73%). W kolejnej perspektywie finansowej (2007-2013) co piąty projekt jest realizowany przez JST. Tak znaczący wzrost w strukturze projektów można tłumaczyć zmianami w polityce regionalnej UE. Świętokrzyskie JST łącznie alokowały ok. 27% środków w regionie, z czego dofinansowanie UE w latach 2004-2006 wyniosło 38,18% środków UE w regionie i w latach 2007-2013 – 26,78% środków UE w regionie. Spośród JST największy udział w puli środków i dofinansowanie z UE uzyskały gminy, najmniej województwo.

4. Aktywność świętokrzyskiego samorządu w działaniach związanych z dofinansowaniem UE

Aktywność JST jest zróżnicowana, co widać szczególnie na poziomie gminnym. Średnio w latach 2004-2006 na poziomie tej jednostki realizowano 2 projekty. Analiza tej zakończonej już perspektywy pokazała, że na obszarze regionu występuje znaczny odsetek gmin, które nie zrealizowały żadnego projektu w ramach polityki regionalnej. Takich gmin jest 13, co stanowi 12,74%, należą do nich: Imielno, Łączna, Oleśnica, Opatowiec, Opatów, Sadowie, Samborzec, Skarżysko-Kamienna, Słupia (Konecka), Smyków, Starachowice, Tuczępy, Wilczyce. Ze zgromadzonych danych wynika, że 62 gminy zrealizowały nie więcej niż 2 projekty. Oczywiście w zestawieniu znajdują się jednostki, które były bardzo aktywne w korzystaniu z pomocy UE. Takich gmin jest w regionie 12 – Bieliny, Chmielnik, Łopuszno, Piekoszów, Sędziszów, Wiślica – po 5 projektów; Morawica i Stąporków – po 6 projektów; Busko Zdrój, Nowa Słupia, Strawczyn – po 7 projektów oraz Kielce – 12 projektów. Badania prowadzone w ramach projektu „Analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu” pozwoliły wskazać szereg barier występujących przy staraniu się o dodatkowe środki. W odpowiedzi na ankietę¹² gminy za główne bariery w zdobywaniu funduszy strukturalnych wskazały:

- skomplikowane procedury,
- częste zmiany w przepisach,
- niejasność i brak spójności w przepisach polskich i UE,
- brak wkładu własnego.

Zdarzało się, że gminy w swoich staraniach o fundusze strukturalne były zniechęcone przez kilkukrotne odrzucanie wniosków o pomoc z uwagi na błędy i niedociągnięcia o charakterze formalnym i merytorycznym. Prowadzone badania pokazały, że tworzą się silne ośrodki gminne, które intensywnie poszukują dodatkowych środków, oraz gminy wskazujące w ankiecie na brak potrzeb, które mogą zrealizować za ich pomocą. Kolejna perspektywa finansowa (2007-2013) to znacząca zmia-

¹² Ankieta została skierowana do wszystkich gmin (102) województwa świętokrzyskiego. Otrzymano zwrot 69 ankiet (67,6% zwrotów), 6 gmin odmówiło uczestnictwa w ankiecie.

na w podejściu do oferowanego wsparcia. Średni poziom projektów zrealizowanych przez gminy to 4 projekty. Mimo zwiększenia skuteczności gmin, wciąż w regionie świętokrzyskim występują jednostki niewykazujące aktywności w tym zakresie. Nadal można znaleźć „białe plamy” samorządowej aktywności. Zdecydowanie taką plamą jest gmina wiejska Wilczyce, która nie zrealizowała ani jednego przedsięwzięcia. Należy tu zaznaczyć, że jednostka ta w poprzedniej perspektywie również nie podejmowała działań w tym zakresie. Niewiele lepsza jest sytuacja gmin: Imielno i Słupia (Konecka) – tylko po 1 projekcie od 2004 roku. Mniejszą skutecznością niż w poprzednich latach wykazały się gminy: Bodzechów, Czarnocin, Kluczewsko, Mirzec oraz Waśniów – tylko po 1 projekcie. Z drugiej strony 4 gminy zrealizowały 49 projektów, są to: Połaniec, Smyków po 11 projektów, Bieliny – 13 projektów oraz Zagnańsk – 14 projektów. Wzrost skuteczności jednostek powodowany jest zdobytym doświadczeniem oraz ułatwieniem procedur sięgania po te środki, a także dużo lepszą informacją na ich temat.

W odniesieniu do powiatów mamy zdecydowanie mniej projektów w skali regionu, jednak to również znacznie mniej jednostek terytorialnych. W latach 2004-2006 powiaty średnio realizowały po 4 projekty, z odchyleniem ± 1 . Najmniejszą skuteczność w tym zakresie odnotowano w powiatach: opatowskim i skarżyskim – po 2 projekty. Zdecydowanym liderem jest tu powiat kielecki – 12 projektów. W kolejnej perspektywie finansowej średnia liczba realizowanych przedsięwzięć jest na tym samym poziomie. Najmniej projektów wdrożył powiat konecki (1), najwięcej (po 6) powiaty: buski, kazimierski, kielecki, starachowicki i włoszczowski.

Samorząd województwa w latach 2004-2006 pozyskał środki na wykonanie 7 projektów, w latach 2007-2013 zaś – 11 projektów.

5. Obszary alokacji inwestycji zrealizowanych w ramach środków funduszy strukturalnych pozyskanych przez świętokrzyski samorząd terytorialny

Środki uzyskane przez JST przeznaczone są głównie na działania związane z poprawą dostępności i atrakcyjności tych jednostek. Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego w swoim katalogu zadań własnych ma m.in. obowiązek zapewniania dostępu do wody, odprowadzania nieczystości oraz komunikacji drogowej. Działania podejmowane w zakresie wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni ścieków oraz odpowiednie utrzymanie szlaków komunikacyjnych są niezwykle kapitałochłonne. Środki z funduszy strukturalnych stwarzają znakomitą możliwość zmodernizowania lub wybudowania tej podstawowej infrastruktury technicznej. Poza tymi dość kosztownymi inwestycjami gminy dbają również o przyjazny klimat dla przedsiębiorstw, edukację, ochronę zdrowia oraz poprawę sytuacji życia swoich mieszkańców. Obszary, w których poszczególne jednostki alokowały środki, zawarte są w tab. 2.

Tabela 2. Inwestycje podejmowane przez świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego w ramach polityki regionalnej w latach 2004-2006 oraz 2007-2013 (stan na wrzesień 2011)

Lp.	Obszar działań	Projekty		Wartość projektów		Wkład UE	
		liczba	%	mln zł	%	mln zł	%
1	2	3	4	5	6	7	8
2004-2006							
Gmina							
1	rekreacja, sport, turystyka	52	21,58	100,15	24,55	50,99	20,42
2	kultura	36	14,94	33,16	8,13	21,69	8,69
3	wsparcie dla przedsiębiorstw i zatrudnienia	23	9,54	7,1	1,74	5,41	2,17
4	drogi	34	14,11	68,4	16,77	46,21	18,51
5	ochrona środowiska	76	31,54	157,27	38,56	101	40,45
6	edukacja i kwalifikacje	17	7,05	38,45	9,43	22,19	8,89
7	ochrona zdrowia	3	1,24	3,36	0,82	2,19	0,88
	razem gmina	241	100	407,89	100	249,68	100
Powiat							
1	drogi	25	46,30	82,44	55,66	61,37	58,03
2	wsparcie dla przedsiębiorstw	1	1,85	0,03	0,02	0,02	0,02
3	kultura	4	7,41	4,22	2,85	2,31	2,18
4	edukacja i kwalifikacje	19	35,19	40,38	27,26	28,27	26,73
5	rekreacja, sport, turystyka	4	7,41	18,22	12,30	11,66	11,02
6	scalanie gruntów	1	1,85	2,83	1,91	2,13	2,01
	razem powiat	54	100	148,12	100	105,76	100
Województwo							
1	drogi	4	57,14	79,22	88,55	59,09	88,78
2	informatyzacja	3	42,86	10,24	11,45	7,47	11,22
	razem województwo	7	100	89,46	100	66,56	100
2007-2013							
Gmina							
1	rekreacja, sport, turystyka, kultura	83	17,51	396,12	18,63	200,61	15,83
2	ochrona środowiska	72	15,19	526,04	24,75	284,12	22,43
3	wsparcie dla przedsiębiorstw i zatrudnienia	25	5,27	168,29	7,92	100,16	7,91
4	edukacja i kwalifikacje	150	31,65	54,26	2,55	46,12	3,64
5	drogi	85	17,93	310,02	14,58	175,01	13,81
6	informatyzacja	8	1,69	41,05	1,93	30,27	2,39
7	energetyka	1	0,21	8,43	0,40	3,45	0,27
8	administracja	3	0,63	3,19	0,15	2,71	0,21
9	rewitalizacja	46	9,70	315,03	14,82	190,97	15,07
10	komunikacja	1	0,21	303,35	14,27	233,54	18,43
	razem gmina	474	100	2125,78	100	1266,96	100

Tabela 2, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8
Powiat							
1	edukacja i kwalifikacje	25	43,10	65,55	22,77	32,55	19,60
2	drogi	26	44,83	201,32	69,94	118,26	71,23
3	informatyzacja	2	3,45	2,17	0,75	0,93	0,56
4	rekreacja, sport, turystyka, kultura	3	5,17	3,03	1,05	1,84	1,11
5	ochrona zdrowia	2	3,45	15,79	5,49	12,45	7,50
	razem powiat	58	100	287,86	100	166,03	100
Województwo							
1	administracja	1	9,09	3,76	0,71	3,2	0,93
2	informatyzacja	4	36,36	266,75	50,11	196,12	57,14
3	drogi	3	27,27	252,12	47,36	135,67	39,53
4	wsparcie dla przedsiębiorstw	3	27,27	9,68	1,82	8,23	2,40
	razem województwo	11	100	532,31	100	343,22	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

W okresie 2004-2006 gminy regionu świętokrzyskiego zrealizowały łącznie 241 projektów, z czego 76 dotyczyło budowy wodociągów, kanalizacji oczyszczalni ścieków czy składowisk odpadów. Ten cel to również najwięcej środków, bo aż 157,27 mln zł, co stanowi 38,56% wszystkich środków wydatkowanych przez gminy. Na ich realizację jednostki te aż 101 mln zł uzyskały ze środków UE. Drugim obszarem zainteresowania gmin były działania związane z rekreacją, sportem i turystyką – 52 projekty. I tak: środki w wysokości 100,15 mln zł przeznaczone zostały na budowę obiektów użyteczności publicznej (boiska, hale sportowe, baseny) oraz wytyczenie i modernizację szlaków turystycznych i rozbudowę bazy turystycznej. Projekty z zakresu kultury (36) dotyczyły modernizacji obiektów użyteczności publicznej (świetlice, centra kultury) oraz renowacji zabytków i poprawy atrakcyjności gmin. Na ten cel wydatkowano 33,16 mln zł, z czego środki UE stanowią 21,69 mln zł. Kolejnym pod względem projektów jest obszar obejmujący budowę, modernizację i rozbudowę dróg gminnych, na które przeznaczono 68,4 mln zł z 46,21 mln zł z UE. W obszarze wsparcie przedsiębiorstw i zatrudnienia środki przeznaczone były głównie na aktywizację mieszkańców, wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem oraz tworzenie podmiotów około- biznesowych. Edukacja i kwalifikacje to głównie inwestycje w zakresie wyposażenia infrastruktury szkolnej i programy stypendialne. Powiaty największą aktywnością wykazały się w obszarach związanych z realizacją przedsięwzięć dotyczących infrastruktury drogowej (drogi powiatowe) oraz z zakresu edukacji (programy stypendialne). Te dwa obszary obejmują 82,92% środków alokowanych przez powiaty. Znaczne fundusze zostały również przeznaczone na turystykę. Samorząd województwa w latach 2004-2006 podejmował działania związane z modernizacją dróg wojewódzkich oraz informatyzacją społeczeństwa.

Kolejna perspektywa finansowa to znacznie większe środki do wykorzystania w regionach Polski. Tu również spośród JST najczęściej projektów zrealizowały gminy (474). Najwięcej dotyczyło działań w zakresie edukacji i kwalifikacji skupionych głównie na poprawie kwalifikacji zawodowych kadry oświatowej, poprawie jakości edukacji czy wreszcie na pobudzeniu społeczeństwa do ciągłego samokształcenia. Liczba zrealizowanych przedsięwzięć nie przełożyła się jednak na wielkość alokacji, gdyż na ten cel gminy wydały 2,55% środków. Podobnie jak w latach 2004-2006 najczęściej środków przeznaczono na infrastrukturę: wodociągową, kanalizacyjną, drogową oraz oczyszczalnie ścieków i składowiska odpadów. Znaczne środki jednostki przeznaczyły na przedsięwzięcia z obszaru rekreacja, sport, turystyka, kultura oraz rewitalizacja. Działania prowadzone w ich zakresie to: wytyczanie szlaków turystycznych, promocja produktów turystycznych, rozbudowa obiektów użyteczności publicznej, renowacja zabytków oraz poprawa wizerunku miejscowości przez odnowę ich centrów. Wśród zrealizowanych projektów wyróżnia się inwestycja Kielc, dotycząca komunikacji obszaru metropolitalnego, w ramach której wymieniono tabor autobusowy. Powiaty w tym okresie inwestowały głównie w infrastrukturę drogową (drogi powiatowe) oraz edukację – podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, a także modernizację placówek oświatowych. Samorząd wojewódzki, podobnie jak w latach 2004-2006, przeznaczył najwięcej środków na infrastrukturę drogową oraz budowę sieci szerokopasmowej i dostęp do Internetu.

6. Podsumowanie

Działania podejmowane przez JST sprzyjają poprawie atrakcyjności, konkurencyjności i dostępności regionu świętokrzyskiego. Inwestycje te sprzyjają również poprawie jakości życia mieszkańców tego obszaru. Ważna jest również świadomość, że wykonane działania, będące efektem zapóźnień rozwojowych, nabrały tempa i realnego wymiaru dzięki środkom z funduszy strukturalnych. Pieniądze z UE stanowią ważne uzupełnienie realizowanych przedsięwzięć. Ich efekty od 2004 r. to przyrost dróg o nawierzchni twardej – z 2 km do 9 km na 100 km², rozbudowa infrastruktury typu sieciowego – wodociągów o 1448,1 km (13,19%), kanalizacji o 1091 km (47,58%) oraz wzrost wskaźników upowszechnienia tych usług. Równie ważnym rezultatem działań jest tworzenie przyjaznego klimatu dla przedsiębiorstw, rozbudowa obiektów użyteczności publicznej oraz inwestycje w kapitał ludzki. Nadal podstawowym priorytetem jest konieczność dofinansowania podstawowej infrastruktury technicznej. Większa część inwestycji drogowych ma charakter punktowy i tylko zapewnienie ciągłości dofinansowania pozwoli na ich dalszą budowę i modernizację.

Niepokojące jest jednak występowanie dysproporcji w skuteczności samorządów, widoczne głównie na poziomie gmin. Są jednostki, które wykazują znaczne zaangażowanie w starania o dofinansowanie, oraz jednostki, którym widocznie nie zależy na rozwoju – przykład gminy Wilczyce, która od 2004 r. nie zrealizowała ani

jednego projektu. W kolejnej perspektywie finansowej 2014-2020, gdzie 60% środków będzie kierowanych do regionów, ważne jest, aby dalej pobudzać samorząd do kolejnych inwestycji.

Literatura

Analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu, red. J. Kot, Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Kielce 2007.

Rogalska J., *Finansowanie rozwoju regionu świętokrzyskiego środkami unijnymi*, [w:] *Analiza strukturalna gospodarki regionu świętokrzyskiego i jej wykorzystanie pod kątem podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności regionu*, red. J. Kot, Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Kielce 2007.

Rogalska J., *Wpływ funduszy strukturalnych na rozwój regionalny na przykładzie Polski Wschodniej*, rozprawa doktorska napisana pod kier. prof. dr. hab. Jerzego Sikorskiego, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Białymstoku, materiał niepublikowany.

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (DzU 1998, nr 7 poz. 25 ze zm., art. 6).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (DzU 2003, nr 96, poz. 873, ze zm.).

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (DzU 1991, nr 114, poz. 493 ze zm.).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (DzU 2009, nr 157, poz. 1240, ze zm., art. 9).

Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (DzU 1991, nr 91, poz. 408, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (DzU 2006, nr 227 poz. 1658 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (DzU 1984, Nr 21, poz. 97 ze zm.).

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (DzU 1989, nr 20, poz. 104, ze zm.).

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (DU 1991, nr 95, poz. 425, ze zm.).

ŚWIĘTOKRZYSKIE LOCAL GOVERNMENT UNITS AS BENEFICIARIES OF REGIONAL POLICY

Summary: Every activity carried out within the framework of operational programs has specific recipients called beneficiaries. Local governments as beneficiaries of EU structural funds are a group which obtained a large pool of resources. Actions taken by local governments contribute to improving the attractiveness, competitiveness and availability of Świętokrzyskie region. The purpose of this article is to show Świętokrzyskie local governments as beneficiaries of EU aid and how they deal with fund raising. The analysis was carried out on the basis of completed projects of two financial perspectives: 2004-2006 and 2007-2013 (as of September 2011).

Keywords: community, district, voivodship, structural funds, Świętokrzyskie.